

СУЧАСНА ГЕОСТРАТЕГІЯ КИТАЮ В ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ

Гольцов А. Г.,

доктор політичних наук,

доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: 0000-0001-7696-3223

andrgengolts1@nubip.edu.ua

Стаття присвячена дослідженню сучасної геостратегії Китаю в Центральній Азії (ЦА). Показано, що основні положення геостратегії держави, як правило, не містяться в офіційних документах, але практично реалізуються в стратегії держави на міжнародній арені. Виявлено, що регіональна геостратегія КНР націлена, передусім, на реалізацію «ефективного впливу», забезпечення своїх геополітичних та гео економічних інтересів у центральноазійських країнах. Геополітичні інтереси Китаю в регіоні полягають, перш за все, у створенні надійного поля безпеки на своєму західному геостратегічному «фланзі» та захисті здобутих гео економічних позицій у регіоні. Встановлено, що трансрегіональний проект «Один пояс, один шлях» постає головним економічним «стрижнем» геостратегії Китаю в Євразії загалом та ЦА зокрема. «Середній коридор» (Транскаспійський міжнародний транспортний маршрут) для сполучення між Китаєм та Європою через країни ЦА (в обхід Росії) має нині найбільші перспективи. Китай досягнув економічної могутності в ЦА, став головним торговельним партнером для країн регіону та провідним інвестором для їхніх економік. КНР здатна ефективно використовувати Шанхайську організацію співробітництва як міжнародний інститут для забезпечення своїх інтересів у ЦА. Китай виявляє спроможність організовувати й очолити співпрацю країн ЦА у безпековій сфері. У статті проаналізовано особливості геостратегії Китаю щодо окремих держав ЦА. «М'яка сила» КНР є сукупністю ефективних засобів для реалізації геостратегії в регіоні: створення привабливого іміджу китайського авторитарного режиму; демонстрація вигід економічної моделі КНР; поширення уявлень щодо престижності китайської культури, освіти, науки тощо. Висловлено припущення, що експансіоністська геостратегія Китаю може призвести до встановлення його латентної гегемонії в окремих країнах ЦА.

Ключові слова: Китай, геостратегія, Центральна Азія, «Пояс і шлях», гео економічні інтереси, «м'яка сила», латентна гегемонія.

Центральна Азія (ЦА) – регіон, розташований по сусідству з КНР. Для Китаю ЦА особливо важлива з погляду гео економічних інтересів – багатство регіону мінерально-сировинними ресурсами, передусім енергоносіями, а також можливості трансконтинентального сполучення для реалізації китайського мегапроекту «Один пояс, один шлях». Також Центральноазійський регіон привабливий для Китаю в контексті вельми вигідних інвестицій у багато-які галузі господарства тутешніх країн. Країни ЦА – важливі ринки збуту для різноманітної китайської промислової продукції. З геополітичного погляду, КНР потрібне в сусідньому регіоні стабільне та безпечне середовище. Питання захисту національної безпеки для Китаю містять необхідність боротьби з трьома так званими «силами зла» (тероризмом, сепаратизмом, екстремізмом).

У сучасному світі зростає геополітична та гео економічна роль КНР, попри низку зовнішньополітичних, економічних, демографічних та інших проблем цієї держави. Дослідження геостратегії сучасного Китаю на різних ієрархічних рівнях геопросторової організації суспільства, основних ідеологічних, духовно-культурних, історичних, соціальних, економічних та інших факторів, що впливають на китайську геополітику, прикладних напрямів та засобів політичної діяльності Китаю в регіонах світу, – усе це постає актуальними завданнями наукових студій в країнах Європи, Азії, Америки. Зокрема, в українській науці щорічно відчутно зростає кількість публікацій, присвячених дослідженню тих чи інших аспектів китайської зовнішньої та внутрішньої політики, економіки, культури тощо. Отже, вивчення сучасної геостратегії КНР в такому важливому регіоні, як Центральноазійський, становить суттєвий науково-теоретичний та прикладний інтерес.

Метою даної роботи є виявлення сутності сучасної геостратегії Китаю в Центральній Азії, аналіз особливостей реалізації КНР своєї геостратегії щодо окремих країн регіону.

Загалом геостратегія покликана виявляти та обґрунтовувати головні цілі, норми та принципи зовнішньої політики держави, розробляти для неї загальні плани, комплекс засобів та прийомів їх реалізації (Гольцов, 2023, с. 73). Формальна державна стратегія міститься в офіційно ухвалених концепціях, планах, програмах, стратегіях, доктринах тощо. Неформальна прикладна геостратегія має достатньо чітко визначати конкретні цілі та завдання державної зовнішньополітичної діяльності на різних ієрархічних рівнях геопростору, а також напрями та засоби її реалізації (Гольцов, 2023, с. 73), які далеко не завжди відповідають офіційно ухваленим документам та міжнародно-правим зобов'язанням певної держави.

На теренах Центральноазійського регіону зіштовхуються інтереси низки потужних зовнішніх геополітичних акторів, котрі розробляють і втілюють власні геостратегічні вектори. Передусім йдеться про геостратегії Росії та Китаю. За досить поширеними оцінками, сучасний довгостроковий тренд полягає в тому, що Росія в ЦА є «державою, що уходить», а на заміну їй іде Китай (Гончарук, 2017, с. 2). Сучасна КНР, попри численні труднощі, дедалі більшою мірою поступово перетворюється на глобального геоекономічного (а на перспективу й геополітичного) «гравця» – конкурента США.

У недалекому минулому західні держави (особливо США та провідні країни Європи) надавали, зі стратегічних міркувань, допомогу новим незалежним пострадянським державам ЦА в реалізації політичних та економічних реформ. Нині ЦА не належить до пріоритетних регіонів у геостратегії США. Щодо країн Центральноазійського регіону США доцільно втілювати більш ефективну та реалістичну (прагматичну) геостратегію, орієнтовану на співробітництво з усіма країнами. У Стратегії національної безпеки США від 2022 р. передбачено розвиток співпраці з державами ЦА в рамках дипломатичної платформи «С5+1» (5 п'ять держав ЦА та США) (National Security Strategy 2022). Ставиться завдання, перш за все, протидіяти регіональному впливу РФ. А на перспективу США, вірогідно, планує вживати дієвих заходів проти китайської експансії в регіоні.

Для ЄС стратегія «Глобальні ворота ЄС» спрямована на конструктивну взаємодію з Китаєм та країнами ЦА у сфері реалізації вигідних для країн ЄС інфраструктурних проєктів, зокрема «Транскаспійського міжнародного транспортного маршруту». Досить активно реалізовує свою регіональну геостратегію в ЦА сучасна Туреччина. Впливові турецькі політичні сили пропонують побудувати під егідою Туреччини трансрегіональну геополітичну модель «Великого Турану» на основі об'єднання тюркських народів Євразії. До тюркських інтеграційних проєктів Анкара прагне залучити країни ЦА. Така геостратегія Туреччини може, за окремими оцінками, призвести до створення очолюваного нею економічного та оборонного союзу (Парфіненко, 2022, с. 32). У принципі, Туреччина може розглядатися в якості потенційного стратегічного конкурента Китаю в ЦА. Спостерігається також стратегічна заінтересованість щодо Центральноазійського регіону з боку Ірану та Індії.

У своїй геостратегії щодо ЦА «Піднебесна» загалом досить ефективно використовує вигоди від співпраці зі своїм стратегічним партнером – Росією. Для останньої нині дуже важливого значення набуває економічна співпраця з країнами ЦА, особливо в рамках ЄАЕС (до якого входять Казахстан та Киргизстан). Росії потрібне збереження традиційних геополітичних та геоекономічних позицій у Центральноазійському регіоні, зокрема для забезпечення з Півдня втілення своєї геостратегії «повороту на Схід». Попри те, що в економічному сенсі Китай перетворився на провідного торговельного партнера та інвестора в регіоні, РФ і надалі намагатиметься залишитися провідною політичною силою в ЦА (Uran Kyzy, 2019, р. 12). Подальше загострення конфлікту між Заходом і РФ створює для КНР низку проблем і, водночас, приносить численні економічні вигоди від експлуатації паливно-енергетичних та сировинних ресурсів свого північного партнера. За окремими оптимістичними прогнозами недавнього минулого, узгоджена реалізація стратегій розвитку КНР та ЄАЕС (під керівництвом РФ) мала сприяти побудові «Євразійського економічного партнерства» (Li, 2018, р. 97–98). Китай, виходячи з власних стратегічних міркувань, може виявитися спроможним встановити гегемонію над таким регіональним економічним партнерством у разі його формування.

КНР нині не виявляє прагнення реалізовувати щодо країн Євразії імперську геостратегію, оскільки вона вельми витратна й викликає «жорсткий» опір з боку об'єктів експансії. Встановлення відвертої гегемонії також наражається на активну протидію з боку суспільних інститутів відповідних країн. На теренах Євразії Китай віддає перевагу, перш за все, дієвим інструментам геоекономічного впливу. Щодо слабкіших країн, але з відносно сталими й суверенними політичними та соціально-економічними системами, такий вплив згодом зміцнюється й поєднується з геополітичним. А щодо значно слабкіших і недостатньо розвинених «партнерів» у китайській геостратегії спостерігається курс на приховане підпорядкування останніх, тобто встановлення латентної гегемонії. На перспективу, можливе навіть втілення неоімперської геостратегії щодо найбільш залежних від Китаю формально суверенних країн. Важлива роль у реалізації стратегії Китаю відводиться, передусім,

двостороннім інститутам міжнародного співробітництва, які дають можливість реалізовувати окремий вплив на кожного з контрагентів.

На думку В. Ліпкана, «концепція стратегічної невизначеності не відповідає геостратегічному статусу КНР і має бути трансформована на концепцію стратегічної ясності» (Ліпкан, 2022, с. 78]. Зауважимо, що, на відміну від офіційної державної стратегії, геостратегія є «ясною» саме для керівної еліти суспільства відповідної держави. Для широких мас населення своєї країни та закордоння справжня геостратегія не маніфестується. Китайська геостратегія щодо окремих країн носить комплексний характер. Свій гео економічний та геополітичний вплив Китай за сприятливих умов поєднує з культурно-інформаційним.

Для сучасної геостратегії КНР особливо великого значення набуває слідування принципу захисту національної безпеки в усіх її аспектах (Хі Джіпінг, 2022) Китайською концепцією «Ініціатива щодо глобальної безпеки» передбачено перехід до нового типу безпеки, що ґрунтується «на діалозі, а не на конфронтації, на партнерстві, а не на блоках» (The Global Security Initiative, 2023). Саме таку «демократичну» стратегію КНР формально втілює в ЦА, просуваючи свої прагматичні геополітичні та гео економічні інтереси в регіоні.

За нашою оцінкою, сучасну геостратегію КНР в регіоні доцільно кваліфікувати як «геостратегію ефективного впливу», що передбачає подальше дієве просування своїх інтересів, здобуття різноманітних вигод, зміцнення в країнах ЦА власних геополітичних та гео економічних позицій. При цьому щодо особливо слабких в політичному та економічному сенсі країн КНР потенційно може реалізувати курс на встановлення своєї латентної гегемонії.

У 2013 р. китайський лідер Сі Цзіньпін виступив з обґрунтуванням поєднання трансрегіональних проєктів ЕПШШ та «Морського Шовкового шляху XXI ст.» у рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» («Пояс і шлях»). Для всіх країн Євразії, розташованих у географічній зоні реалізації названої Ініціативи, пропонувалися надзвичайно вигідні перспективи економічного розвитку. Трансконтинентальний мегапроєкт мав стратегічні надзавдання: забезпечити стале та багатоаспектне сполучення між КНР та Європою, розбудувати на теренах численних країн зони та окремі ареали китайського економічного впливу, досягнення Китаєм статусу глобальної держави.

Для розвитку співпраці з країнами регіону Китай використовує інституції та можливості Шанхайської організації співробітництва (ШОС). Організація має невисоку ефективність функціонування, але вона потрібна, зокрема, для організації міжнародної взаємодії у боротьбі з транснаціональною злочинністю, наркотрафіком і, звісно, трьома «силами зла» (тероризмом, сепаратизмом, екстремізмом). Простежується тенденція до економічного домінування КНР над слабкими державами ЦА у програмах та проєктах у рамках ШОС.

Китайською владою поставлені стратегічні завдання щодо нарощування потенціалу у справі поширення китайської цивілізації, сприяння більш впевненому виходу китайської культури на світову арену (Хі Джіпінг, 2022). Для досягнення своїх геостратегічних цілей КНР застосовує засоби «м'якої сили». У країнах ЦА функціонують інститути Конфуція, проводяться різноманітні культурні заходи, організовано вивчення китайської мови. Заохочується навчання студентів з країн ЦА в китайських закладах вищої освіти. Культурно-інформаційні засоби використовуються для створення позитивного образу могутнього, розвиненого та миролюбного Китаю. У такий спосіб влада КНР намагається запобігати проявам «синофобії» в країнах регіону.

Китай нині остаточно перетворився на головного торговельного та інвестиційного партнера для країн ЦА. За даними КНР, протягом 2023 р. обсяг торгівлі між Китаєм та країнами ЦА досягнув 89 млрд \$ (за рік зріс на 27%), причому понад 60 млрд \$ припало на експорт з «Піднебесної». Китайський проєкт «Економічний пояс Шовкового шляху» (ЕПШШ) на теренах ЦА передбачає розбудову виробництва та інфраструктури в широких смугах навколо створюваних транспортних «коридорів». Основні капіталовкладення планується здійснювати в енергетику, гірничодобувну та переробну промисловість. Китайська компанія CNPC здобула в нафтовидобувній галузі ЦА вельми потужні позиції. Для Китаю важливо забезпечити отримання гарантованих доходів від своїх інвестицій, тому він заінтересований в існуванні стабільного геополітичного середовища на теренах ЦА в довгостроковій перспективі. Тому нині спостерігається прагнення Китаю виступати в ролі нового дуже впливового «гравця» в регіональній політиці, зокрема в царині врегулювання міждержавних суперечок.

Протягом тривалого часу Китай віддавав перевагу розвитку економічної взаємодії з країнами ЦА, а Росія – політичній та війсьній гегемонії (McGlinchey, 2016). Попри конкуренцію, РФ та КНР мають спільну заінтересованість у збереженні стабільних політичних, соціальних та економічних систем у державах ЦА, незалежно від ступеня демократичності тамтешніх політичних режимів, дотримання прав та свобод людини. КНР виявляє здатність використовувати створені Росією регіональні інститути міжнародного співробітництва, зменшуючи вплив останньої. У державах ЦА китайське

керівництво загалом успішно знаходить «спільну мову» при комунікації з представниками як «старої» пострадянської еліти, що вже переважно зійшла з політичної сцени, так і з представниками «нової» еліти – технократичної.

Спостерігається націленість геостратегії КНР на створення на теренах ЦА зони не лише гео-економічного, а й комплексного впливу. Китайська влада використовує для досягнення своїх цілей інститути міждержавного співробітництва. У травні 2023 р. в м. Сіань відбувся історичний «саміт групи С5», під час якого Сі Цзіньпін заявив лідерам країн ЦА про готовність КНР забезпечити мир та безпеку, зміцнити оборону, а також пообіцяв країнам регіону «фінансову підтримку» та «безоплатну допомогу» в обсязі 26 млрд юаней (3,8 млрд\$). У Декларації саміту було наголошено на тому, що «плідна всебічна співпраця між Китаєм та державами Центральної Азії слугує фундаментальним інтересам шести країн та їхніх народів» (Xi'an Declaration, 2023). 17-18 жовтня 2023 р. у Пекіні провели досить конструктивний III форум міжнародного співробітництва «Один пояс, один шлях» за участі країн ЦА.

Казахстан нині є головним економічним партнером КНР в Центральноазійському регіоні. КНР, як і держави Заходу, виявляє прагнення до розширення економічної співпраці з країною, винятково багатою на енергоносії та інші мінерально-сировинні ресурси. Для Казахстану особливо важливого значення набуває двостороннє співробітництво з Китаєм. У 2016 р. був укладений досить вигідний для Казахстану план сполучення ЕПШШ з його національною інфраструктурною програмою «Нурли Жол». Загалом досить успішно розбудовуються транспортні «коридори» з відповідною логістикою. Передбачено реалізацію спільної з Китаєм інвестиційної програми щодо створення в країні численних виробництв різних галузей. Так, у найближчому майбутньому йдеться про будівництво нових залізничних шляхів, логістичних об'єктів, підприємств хімічної промисловості тощо. Водночас, у Казахстані неодноразово лунали претензії щодо економічного та демографічного експансіонізму з боку Китаю. З геополітичного погляду, однією з причин того, що Астана зміцнює зв'язки з Пекіном, є її прагнення збалансувати вплив Росії в ЦА. Казахстан потенційно здатний відігравати роль головного геополітичного партнера КНР у регіоні. Геостратегія КНР щодо Казахстану, імовірно, враховує політичні та соціально-економічні особливості цієї держави і передбачає приваблювання її правлячої еліти проектами взаємовигідного співробітництва.

Республіка Узбекистан не має державного кордону з Китаєм, проте в регіональній геостратегії «Піднебесної» цій країні, вочевидь, надається важливе значення. Узбекистан становить для КНР суттєвий інтерес, передусім, з погляду економічного співробітництва. Китайські компанії будують в країні дві сонячні електростанції, завод з виробництва електрокарів, гідротехнічні споруди та численні інші об'єкти. Стратегічним цілям КНР, у принципі, відповідає стабільне існування в Узбекистані нинішнього світського авторитарного режиму. Китай заінтересований у збереженні регіональної стабільності. І, за умов зменшення впливу Росії, Узбекистан зможе відігравати роль важливого партнера КНР у справі захисту регіональної безпеки.

У китайській регіональній геостратегії Туркменістан посідає вагоме місце як джерело надходження природного газу до КНР. Триває будівництво 4-ої нитки («Лінії D») газопроводу «Китай-ЦА» з Туркменістану до КНР через території Узбекистану, Таджикистану та Киргизстану. Тому китайським геостратегічним інтересам відповідає збереження в державі «жорсткого» авторитарного світського режиму, економічно залежного від КНР.

3-поміж країн регіону саме Киргизстан найбільшою мірою перетворюється на зону геоекономічного, а на перспективу й геополітичного впливу КНР. Зовнішня заборгованість країни Китаю становить понад 1,8 млрд\$. Саме щодо Киргизстану варто припустити наявність потенційної небезпеки встановлення Китаєм латентної гегемонії над сусідньою країною.

Суттєво посилюється геоекономічний вплив КНР на Таджикистан. Великою проблемою для країни є зростання зовнішньої заборгованості від Китаю. Китайські інвестиції вкладені в численні проекти в багатьох галузях таджицької економіки. Зокрема, китайські інвестори домінують у золотодобувній галузі країни. Китай є безпосереднім сусідом Таджикистану, і надмірне посилення залежності від нього може мати неоднозначні наслідки для державного суверенітету країни. Останнім часом КНР надає особливого значення співпраці з Таджикистаном у безпековій сфері. Передбачено проведення спільних «антитерористичних» навчань силових підрозділів обох країн не менше 1 разу на 2 роки. З китайського стратегічного погляду, головні загрози для безпеки КНР та країн ЦА пов'язані з екстремізмом «Ісламської держави» та інших ісламістських терористичних організацій.

За сучасних умов геоекономічний (а разом з ним і геополітичний) вплив Китаю в Центральноазійському регіоні продовжує зростати, і залежність країн ЦА від нього стає непропорційною у порівнянні з Росією та Заходом.

Висновки. Геостратегія Китаю на світовому рівні спрямована на формування мультиполярного геополітичного порядку. Саме за такого порядку КНР матиме достатньо вигідні можливості для

просування своїх геополітичних та гео економічних інтересів у регіонах та країнах всього світу. Для розробки та втілення своєї геостратегії в Центральньоазійському регіоні Китаю доцільно враховувати інтереси РФ та необхідність конструктивної взаємодії з нею. Сучасну китайську геостратегію в регіоні варто кваліфікувати як націлену на забезпечення «ефективного впливу», що означає подальше зміцнення сталих і вигідних економічних та політичних позицій КНР у країнах ЦА. Сфера «ефективного впливу» на теренах Центральньоазійського регіону може розширюватися та поглиблюватися відповідно до потреб китайської сторони. Для реалізації стратегічних цілей КНР вигідне збереження в державах регіону стабільних політичних режимів (незалежно від рівня демократії в них). Трансконтинентальний проект «Пояс і шлях» відіграє роль гео економічного фундаменту для втілення геостратегії КНР в Євразії. В інтересах Китаю розбудова на теренах ЦА трансконтинентальних інфраструктурних мереж. КНР заінтересована в реалізації під своєю егідою на теренах ЦА моделі регіональної безпеки, яка формально покликана відповідати екзистенціальним потребам усіх країн ЦА. У регіональній геостратегії Китаю дедалі вагомішу роль відіграє застосування засобів «м'якої сили», що створює низку нових можливостей для зміцнення його впливу на суспільства центральноазійських країн. Щодо окремих країн ЦА подальше втілення експансіоністської геостратегії КНР може призвести до встановлення її латентної гегемонії.

Goltsov A. Contemporary Geostrategy of China in Central Asia

The article is dedicated to the study of China's contemporary geostrategy in Central Asia (CA). It is shown that the main principles of a state's geostrategy are typically not outlined in official documents but are practically implemented through the state's strategy on the international stage. It has been revealed that China's regional geostrategy is primarily aimed at exerting "effective influence" and securing its geopolitical and geoeconomic interests in Central Asian countries. China's geopolitical interests in the region consist, first of all, in creating a reliable security field on its western geostrategic "flank" and protecting the acquired geoeconomic positions in the region. It has been established that the transregional project "One Belt, One Road" serves as the main economic "core" of China's geostrategy in Eurasia as a whole and in CA in particular. The "Middle Corridor" (Trans-Caspian International Transport Route) for communication between China and Europe through Central Asian countries (bypassing Russia) has the greatest prospects. China has achieved economic power in CA, becoming the main trading partner for the countries of the region and the leading investor for their economies. The PRC is able to effectively use the Shanghai Cooperation Organization (SCO) as an international institution to secure its interests in CA. China is showing its ability to organize the cooperation of Central Asian countries in the security sphere. The article analyzes the specific features of China's geostrategy toward individual Central Asian states. The "soft power" of the PRC is a set of effective means for implementing geostrategy in the region: creating an attractive image of the Chinese authoritarian regime; demonstration of the benefits of the economic model of the PRC; spread of ideas about the prestige of Chinese culture, education, science, etc. It is suggested that China's expansionist geostrategy may lead to the establishment of its latent hegemony in certain Central Asian countries.

Key words: China, geostrategy, Central Asia, "Belt and Road" Initiative, geoeconomic interests, "soft power", latent hegemony.

Література:

1. Гольцов А. Г. Геостратегія держави: прикладний вимір. *«Politicus»*. 2023. № 1. С. 72–77.
2. Гончарук А. З. Суперництво Росії та Китаю за вплив у регіоні Центральної Азії. Висновки для України. Аналітична записка. Київ : НІСД, 2017. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-10/supernytstvo-a4f03.pdf>
3. Ліпкан В. А. Політичний зміст концепції стратегічної ясності: на прикладі КНР. *«Politicus»*. 2022. № 6. С. 77–84.
4. Парфіненко А. Ю. Центральна Азія як геостратегічний регіон у сучасному геополітичному протистоянні. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2022. Вип. 15. С. 24–36.
5. Li Y. The greater Eurasian partnership and the Belt and Road Initiative: Can the two be linked? *Journal of Eurasian Studies*. 2018. Vol. 9, No. 2. P. 94–99.
6. McGlinchey E. Leadership Succession, Great Power Ambitions, and the Future of Central Asia. *Central Asian Affairs*. 2016. Vol. 3, No. 3. P. 209–225.

7. National Security Strategy of the United States of America (October 2022). *Washington DC: White House*. 2022. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
8. The Global Security Initiative Concept Paper. *Xinhua News Agency*. 21.02.2023. URL: <https://english.news.cn/20230221/75375646823e4060832c760e00a1ec19/c.html>
9. Uran Kyzy A. The “Great Game”: Russia and China in Central Asia. *TRT World*. 2019. 16 p. URL: <https://researchcentre.trtworld.com/wp-content/uploads/2020/11/Great-Game-between-Russia-and-China.pdf>
10. Xi Jinping. Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive in Unity to Build a Modern Socialist Country in All Respects. Report to the 20th National Congress of the Communist Party of China. *Fudan Institute of Belt and Road & Global Governance*. 25.10.2022. URL: https://brgg.fudan.edu.cn/en/articleinfo_972.html
11. Xi'an Declaration of the China-Central Asia Summit. *News Central Asia*. 20.05.2023. URL: <https://www.newscentralasia.net/2023/05/20/xian-declaration-of-the-china-central-asia-summit/>

References:

1. Goltsov, A. G. (2023). Geostrategiya derzhavy: prykladnyy vymir. [Geostrategy of the State: Applied Dimension]. *“Politicus”*. No 1. S. 72–77. [in Ukrainian]
2. Honcharuk, A. Z. (2017). Supernytstvo Rosiyi ta Kytayu za vplyv u rehioni Tsentral'noyi Aziyi. Vysnovky dlya Ukrayiny. [Rivalry between Russia and China for influence in the Central Asian region. Conclusions for Ukraine]. Analytical note. Kyiv: NISS. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-10/supernytstvo-a4f03.pdf> [In Ukrainian]
3. Li, Y. (2018). The greater Eurasian partnership and the Belt and Road Initiative: Can the two be linked? *Journal of Eurasian Studies*. Vol. 9, No 2. P. 94–99. [in English]
4. Lipkan, V. A. (2022). Politychnyy zmist kontseptsiyi stratehichnoyi yasnosti: na prykladi KNR. [The political content of the concept of strategic clarity: the case of the PRC]. *“Politicus”*. No 6. S. 77–84. [In Ukrainian]
5. McGlinchey, E. (2016). Leadership Succession, Great Power Ambitions, and the Future of Central Asia. *Central Asian Affairs*. Vol. 3, No 2. P. 209–225. [in English]
6. National Security Strategy of the United States of America (October 2022). *Washington DC: White House*. 2022. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> [in English]
7. Parfinenko, A. (2022). Tsentral'na Aziya yak heostrategichnyy rehion u suchasnomu heopolitychnomu protystoyanni. [Central Asia as a geo-strategic region in the modern geopolitical confrontation]. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series “International Relations. Economics. Country Studies. Tourism”*. Issue 15. S. 24–36. [In Ukrainian]
8. The Global Security Initiative Concept Paper. *Xinhua News Agency*. 21.02.2023. URL: <https://english.news.cn/20230221/75375646823e4060832c760e00a1ec19/c.html> [in English]
9. Uran Kyzy, A. (2019). The “Great Game”: Russia and China in Central Asia. *TRT World*. 16 p. URL: <https://researchcentre.trtworld.com/wp-content/uploads/2020/11/Great-Game-between-Russia-and-China.pdf> [in English]
10. Xi Jinping. Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive in Unity to Build a Modern Socialist Country in All Respects. Report to the 20th National Congress of the Communist Party of China. 25.10.2022. *Fudan Institute of Belt and Road & Global Governance*. URL: https://brgg.fudan.edu.cn/en/articleinfo_972.html [in English]
11. Xi'an Declaration of the China-Central Asia Summit. *News Central Asia*. 20.05.2023. URL: <https://www.newscentralasia.net/2023/05/20/xian-declaration-of-the-china-central-asia-summit/> [in English]

Стаття надійшла до редакції 02.09.2024

Стаття рекомендована до друку 24.09.2024